

שוק שחור - מדוע?

מאת העורך הכלכלי

המערכה הגדולה נגד השוק השחור החלה. איחוליו של כל אורח נאמן מלחים את אלפי השוטרים, הפקחים והחוקרים שגויסו לקרבה הכרעה. אולם האם תשים הפעולה קץ לשוק השחור? האם יכול המבצע להצליח בתנאים הנתונים?

השוק השחור הוא מחלה המכרסמת בקרבי הישוב. המשטרה יכולה ללחום במקורות האספקה לשוק זה. אולם מקורות אלה לא יסתמו כל עוד מחייב חלק ניכר מן הציבור את השוק השחור. שום פעולה משטרית לא תחסל את השוק השחור כל עוד אין לוחמים בגורמים. ולכן אין כל סימן.

יותר מדי כסף. ראש הממשלה הצביע על שני גורמים: המחסור במצרכים והליקויים במנגנון הממשלתי. אולם מעגל הגורמים שהפכו את השוק השחור לתופעה כללית במדינה הוא רחב הרבה יותר.

קודם כל: יש יותר מדי כסף בידי האזרח, ואין לו על מה להוציאו. ייצור הסחורות בארץ והיבוא מחו"ל מפגר בהרבה אחרי העלייה המתמדת במחזור הכספים והפקדונות. באוגוסט 1949 נרשמו במשרדי האספקה והקיצוב כ-1,050,000 מקבלי מזון, ויבוא הסחורות מחו"ל (90% מכל התוצרות) הגיע ל-22,662,000 ל"י. פירוש הדבר: על כל אדם במדינה הובאו מזונות בסך 21.6 ל"י בשנה. מחזור המטבע הגיע באותו זמן ל-43.5 מליון ל"י — ז.א. 41.5 ל"י לגולגולת.

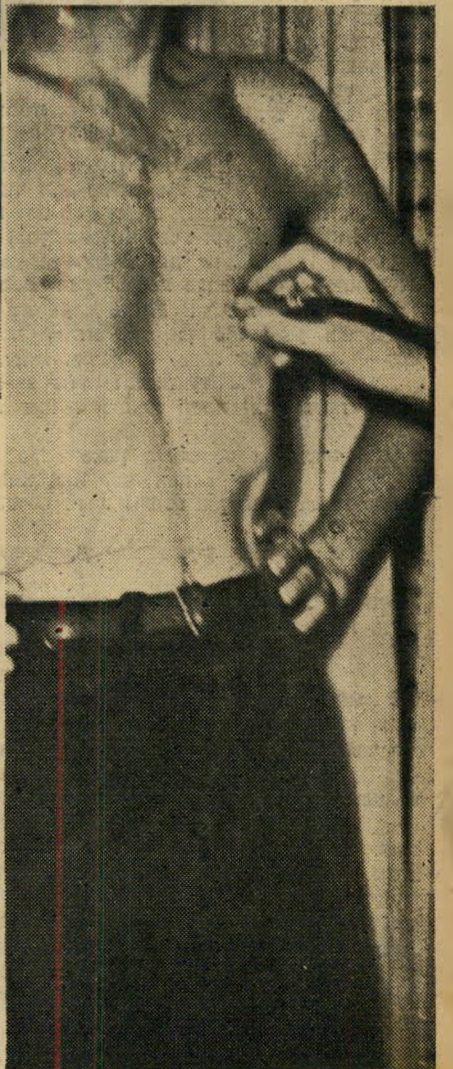
באוגוסט 1950 הובאו לארץ מזונות רק בסך 18 ל"י לגולגולת, ואילו מחזור המטבע הגיע ל-56 ל"י לאיש. כוח הקניה עלה ב-14.5 ל"י לאיש, ואילו המזונות שהובאו לו ירדו ב-3.6 ל"י.

זהו הסוד הגדול של השוק השחור: בשנתיים האחרונות עלה מספר מקבלי המזונות ב-80%, ואילו יבוא המזונות ירד באותה תקופה ב-2%. הפקדונות בבנקים עלו ב-30%. כשיש לאדם כסף, ואין לו כל אפשרות להוציאו — נוצר הרקע לשוק שחור בממדים לאומיים.

היה יכול להיות מוצא אחר: חסכון. אולם התנאי המוקדם לחסכון — אמון. אמון בממשלה. אמון ביציבות המטבע. אילו היתה לממשלה תכנית בעלת-מקור היתה מסוגלת, אולי, להלהיב את האנשים ולהניעם לחסוך כספים. אולם אמון זה איננו. איש אינו מוכן לחסוך — כי איש אינו מאמין שבעוד שנה או שנתיים יהיה המצב טוב יותר. זהו כשלונה הגדול והאמיתי של מדיניות הממשלה.

יותר מדי כסף. „מה אעשה בוי' לקנות אין מה. אי אפשר להתלבש יותר טוב, לטייל בחו"ל. שיכון עולה הון תועפות. לחסוך את הכסף לא כדאי. מחר לא יהיה שווה כלום. תהיה אינפלציה, משרב, מי יודע מה. אחיה בניתיים כמו בן אדם. בכסף אפשר עוד להשיג.“

מחסור במצרכים. „החנות ריקה. כל אחד צריך לדאוג עכשיו לעצמו. עומדים בתור שעות על גבי שעות כדי להשיג חצי עגבניה. אבל אני מכירה אדם...“

כשלון המנגנון. „אי אפשר לסמוך על הממשלה. הם מבטיחים את הכל ולא מקיימים כלום. כל אחד צריך לדאוג עכשיו לעצמו. לא אתן לילדים שלי לרעב...“

אגירה. „מי יודע מה יקרה מחר. הייבוא הולך וקטן. אולי תפרוץ מלחמה. צריכים להיות מוכנים לכל צרה שלא תבוא...“

הראגה לבריאות. „הרופא אומר שגופי נחלש. אם אחלה אצטרך להוציא הון על הרופאים.“

